

Lesbrief

Louis van Coevorden, een gewone jongen in een ongewone tijd

Stichting Synagoge Coevorden
November 2021

Joden in Coevorden.

Vanaf ongeveer 1700 woonden er op veel plaatsen in Drenthe joden. Zo ook in Coevorden. De joden waren gewone inwoners van de stad of dorp. Vaak hadden ze een winkel of een ander bedrijf, waarmee ze de kost verdienden.

Het enige wat hen onderscheidde van de andere inwoners van een dorp of stad was dat de joden hun rustdag, de sabbat, op zaterdag hadden. Zij kwamen dan bij elkaar in hun gebedshuis, de synagoge.

De joodse kinderen bezochten de gewone scholen, maar twee maal per week gingen zij naar de joodse school. Daar maakten zij kennis met het joodse geloof en leerden zij de gewoonten en gebruiken die bij dat geloof hoorden.

De voormalige synagoge is nu een museum.

In Coevorden woonden voor de Tweede Wereldoorlog nog 142 joden. Daarvan heeft maar een klein aantal de oorlog overleefd. De overlevenden zijn na de oorlog uit Coevorden vertrokken.

Coevorden heeft dus geen joodse inwoners meer, maar hun synagoge bestaat nog wel. Deze staat aan het eind van de Kerkstraat, aan de rechterkant als je van de markt komt. Het is nu een museum, ga er maar eens kijken.

De joodse school stond er tegenover, die is afgebroken.

Louis van Coevorden.

Het volgende verhaal gaat over een joodse jongen uit Coevorden, die tijdens de Tweede Wereldoorlog en ook daarna, een echte held is geweest.

Louis is geboren op 3 april 1919 aan de Bentheimerstraat nummer 16 in Coevorden. Hij heeft twee zussen en een broer. Een jaar naar zijn geboorte verhuist het gezin naar de Friesschestraat nummer 16. Zijn ouders hebben daar een kledingmakerij en een winkel met stoffen, garen, enz.

Er zijn in die tijd veel joodse kinderen geboren en samen gaan ze, als Louis zes jaar is, naar de Parkschool. Na de basisschool gaat Louis naar de HBS (nu het VWO) in Coevorden. Op woensdagmiddag en zondagmorgen gaat hij met de andere joodse kinderen naar de joodse school. Hier krijgen ze les van Rabbi (zo wordt een joodse godsdienstleraar genoemd) David Krammer.

Louis, 2^e rij en 3^e van links, op de Parkschool in 1926.

Sporten doet hij, samen met andere joodse en niet-joodse jongens, bij voetbalclub Germanicus.

In 1936 verlaat Louis Coevorden om in Rotterdam een opleiding tot inkoper van damesmode te gaan volgen. Later vertrekt hij naar De Haag en Amsterdam.

Oorlog

Het Reiterregiment trekt op paarden vanuit het Duitse Laar Coevorden

Op 10 mei 1940 valt het Duitse leger Nederland binnen. Het wordt voor joden steeds moeilijker om een gewoon leven te leiden. In 1942, in de nacht van 2 op 3 oktober, worden bij een razzia, alle joden uit Coevorden weggevoerd naar Westerbork.

Opdracht 1:

Je weet vast wel iets over de Tweede Wereldoorlog. Maak de volgende zinnen af en probeer de tekening te maken.

- Voor Nederland begon de Tweede Wereldoorlog op.....
- De oorlog eindigt op.....Die dag vieren wij nog elk jaar, het is.....
- Waarom weten wij veel over de Tweede Wereldoorlog en veel minder over de Eerste Wereldoorlog?
- Is een razzia:

Een bombardement – een tocht naar een concentratiekamp – een jacht door de politie op joden

Streep door wat fout is.

- Joden waren verplicht een teken op hun kleding te naaien. Probeer het teken hieronder na te tekenen. Als je het niet weet, zoek je het op

Op 10 januari 1940 moeten alle joden zich laten registreren. Louis en zijn vriend Max weigeren. Zij hebben geen vertrouwen in de Duitsers en besluiten een vluchtplan te maken. Hun doel is Engeland.

Als Louis met kerst 1941 in Coevorden is en het plan aan zijn ouders vertelt, zijn zij niet blij. Zij denken niet dat Joden veel gevaar lopen.

Rechtstreeks naar Engeland gaan is onmogelijk. Op 15 januari 1942 vertrekken de vrienden met nog 2 andere jongens via Bergen op Zoom naar Brussel. Als ze de benodigde papieren hebben, vertrekken ze als toeristen naar een skigebied in Frankrijk, dicht bij de Zwitserse grens. Zwitserland is neutraal en vandaar hopen ze verder te kunnen. In het Franse skioord leren ze skiën, na een paar dagen gaan ze skiënd de bergen over en hopen zo Zwitserland te bereiken. Dat is niet zonder gevaar, de Duitsers patrouilleren langs de grens. Na uren kloppen ze aan bij een boerderij en blijken ze Zwitserland bereikt te hebben.

De boer brengt de jongens, na een vreselijke skietocht over sneeuw en ijs naar een bushalte, waar vandaan ze de bus naar Bern kunnen nemen. In Bern worden ze opgevangen door afgevaardigden van de Nederlandse regering, Er blijkt een grote groep Nederlanders te zijn, die allen naar Engeland willen.

Louis in 1940.

Opdracht 2: Wat weet je van Engelandvaarders? Schrijf in minimaal 10 zinnen wat een Engelandvaarder is.

Louis, 2^e van rechts, met zijn vrienden aan de maaltijd in Zwitserland.

De Nederlandse regering in Londen besluit dat eerst de militairen naar Engeland mogen en daarna de niet – militairen zoals Louis en zijn vrienden. Ondertussen moeten zij iets terugdoen voor de gastvrijheid van de Zwitsers. Ze komen in een werkkamp en moeten allerlei zware arbeid verrichten. Na pas een jaar, het is inmiddels september 1943, mag eerst Louis en later Max naar Engeland.

De reis gaat via Frankrijk, dat bezet is door de Duitsers. Gelukkig wordt het groepje van Louis gecontroleerd door Franse politieagenten, die in het

Franse verzet zitten. Zo reizen ze per trein van Annecy naar Toulouse. In Toulouse dreigt het fout te gaan, er is een grote Duitse controle. Ze houden zich een week schuil in een hotel en daarna gaat het per vrachtwagen naar de voet van de Pyreneeën. Drie dagen en drie nachten klimmen ze over de hoge, met sneeuw bedekte toppen van de bergen. Als ze afdalen zijn ze in Spanje.

Daarmee zijn ze niet veilig. Ze worden opgepakt door de Spaanse politie en in een plaats ten oosten van Barcelona in een cel gestopt. In die gevangenis zitten, naast Spanjaarden en Fransen ook een veertigtal Nederlanders, die allen naar Engeland willen: Engelandvaarders.

In november worden de Nederlanders uit hun cel gehaald en denken ze eindelijk naar Engeland te kunnen. Maar ze komen in een concentratiekamp en krijgen te horen dat ze hier tot het eind van de oorlog zullen blijven.

Louis en zijn medegevangenen besluiten nu om koningin Wilhelmina, die in Londen verblijft, een telegram te sturen. In dat telegram geven zij aan dat zij naar Engeland willen om van daaruit te vechten tegen de Duitsers. Het plan lukt, de koningin stelt veel geld beschikbaar en ze kent een vertrouwenspersoon die zich voor de Nederlanders in gaat zetten. Het geld is nodig om verschillende mensen, o.a. de kampcommandant, om te kopen.

Koningin Wilhelmina voor radio Oranje vanuit Londen.

In december vertrekt Louis met een aantal andere Nederlanders naar Madrid. Vanuit Madrid gaan ze met 120 man per trein naar Gibraltar. Gibraltar was toen nog Engels en daar worden de mannen toegevoegd aan de Royal Netherlands Forces. Eind januari vertrekken ze naar Engeland. Dit gebeurt via een omweg over de oceaan en drie weken later komen ze in Engeland aan. Hun reis heeft meer dan twee jaar geduurd!

Opdracht 3:

Hierboven zie je een kaartje van het westen van Europa. Lees het bovenstaande verhaal van Louis nog eens door en geef aan hoe de reis van Louis en de andere Engelandvaarders van Rotterdam naar Londen is verlopen.

- a. Teken de reis met potlood op de kaart.
- b. Hoe heten de bergen tussen Frankrijk en Spanje waar Louis overheen moest klimmen.
- c. Wat weet je van radio Oranje.

Als Louis in Londen is, meldt hij zich aan bij de Nederlandse strijdkrachten en wordt hij ingedeeld bij het Nederlandse afdeling van de Royal Air Force, de Engelse luchtmacht. Hij krijgt een opleiding tot navigator (iemand die de koers van de vliegtuigen bepaalt) op het eiland Man.

Als Louis eindelijk de lucht in mag, is de oorlog bijna voorbij. Op 29 april 1945, als Engelse vliegtuigen voedselpakketten uitgooien over het westen van Nederland, dan zit Louis aan boord van een van die vliegtuigen.

Na de oorlog.

Als Louis na de oorlog in Nederland terugkeert, blijkt dat bijna zijn hele familie vermoord is. Hij besluit uiteindelijk niet in Nederland te blijven en vertrekt in 1947 naar Israël en neemt de Hebreeuwse naam Yehuda Shimoni aan. In Israël wordt de vliegtuigmaatschappij El Al opgericht en Louis wordt daar navigator.

Adolf Eichmann is een van de hoogst verantwoordelijken voor het uitmoorden van de joden. Na de oorlog is hij, zoals veel nazi 's, naar Zuid – Amerika gevlucht. Israël wil hem berechten, maar Argentinië, het land waar Eichmann naar toe is gevlucht, wil hem niet aan Israël uitleveren.

Er wordt een ontvoering beraamd door de geheime Israëlische dienst in samenwerking met El Al. Bij die geslaagde ontvoering zit Louis van Coevorden in de cockpit van het vliegtuig.

Adolf Eichmann voor de rechtbank in Israël.

Het Nederlandse squadron in Engeland

Opdracht 4: Zoek op internet op wie Eichmann is.

- a. Waar wordt hij van beschuldigd?
- b. Heeft hij bekend?
- c. Wat is zijn uiteindelijke straf?

